

І. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 343.9

DOI 10.32755/sjcriminal.2023.02.007

Петренко С. В.,

аспірант кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології,
Пенітенціарна академія України,
м. Чернігів, Україна
ORCID: 0009-0009-6945-4485

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

У статті розглянуто фактори, які впливають на злочинність. Звернуто увагу на детермінанти злочинності у бюджетній сфері.

Організація ефективної системи запобігання злочинності у сфері незаконного використання бюджетних коштів була і є однією з найактуальніших соціальних проблем нашої держави.

Дослідженню детермінант бюджетної злочинності присвячена велика кількість різних кримінологічних досліджень, на підставі яких державою були здійснені практичні заходи.

Разом з тим рівень такого виду злочинності не зменшується. Навпаки. Як свідчать статистичні дані правоохоронних органів, численні публікації у засобах масової інформації та розслідування журналістів – проблема є, вона залишається актуальною.

Новим викликом для правоохоронної системи, держави загалом став початок активної фази війни росії проти України і введення правового режиму воєнного стану.

У зв'язку з цим зазнала змін і бюджетна злочинність, утворюючи нові форми й засоби вчинення.

Це своєю чергою потребує дослідження впливу воєнного стану на детермінанти вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів.

Ключові слова: *воєнний стан, бюджетні кошти, злочинність, детермінанти, криміногенні фактори, бюджетні злочини, незаконне використання бюджетних коштів.*

Постановка проблеми. *Вивчення причин та умов злочинності є найголовнішою складовою кримінології як науки.*

У науковій літературі сукупність причин та умов злочинності називають «детермінантами». У перекладі з латинської «determinare» означає «визначати», «обмежувати», «відокремлювати». Поряд з цим термін «фактор» виступає як родове поняття, що включає у себе певну чисельність причин та умов чи інших чинників конкретного явища, що об'єднуються за своїм змістом, значенням, іншими критеріями [1, с. 13]. Загалом розмежування вищевказаних термінів має умовний характер, часто вони вживаються як синоніми внаслідок своєї тотожності.

Кримінологія пояснює злочинність, аналізуючи не лише абстрактні суспільні явища, а й конкретні обставини та ситуації. Окремі автори вважають, що вони не тільки сприяють злочинності, але і є безпосередньою причиною вчинення злочинів, не тільки так званої «вуличної злочинності», а й більш складних злочинних проявів, таких як організована злочинність різних форм, у тому числі економічна [2, с. 5–6].

Попри значну кількість досліджень, детермінант злочинності остаточно розкрити і проаналізувати всі причини та умови вчинення кримінальних правопорушень неможливо, оскільки злочинність – явище мінливе, як і всі сфери життєдіяльності суспільства. Зміни у соціально-економічному житті суспільства в умовах правового режиму воєнного стану призвели до створення нових причин і умов злочинності в бюджетній сфері, які ще потребують дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу причин і умов на вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, є багатостороннім і потребує комплексного обговорення, дослідження та врахування у практичній роботі.

Аспекти впливу причин і умов на вчинення кримінальних правопорушень у різні часи досліджували: О. М. Бандурка, В. О. Бойко, А. М. Бойко, В. В. Голіна, О. П. Гетьманець, Л. М. Давиденко, А. П. Закалюка, О. Г. Кальман, І. Б. Медицький, О. М. Олійник, Ю. О. Прудов, В. М. Руфанова, Р. М. Сосков, В. В. Сташиш, В. Я. Тацій та інші.

Наукові доробки цих та інших науковців містять низку системних положень, які безпосередньо стосуються питання детермінант кримінальних правопорушень у сфері використання бюджетних коштів.

Формулювання мети. Метою статті є спроба дослідити позитивний чи негативний вплив воєнного стану на основні групи криміногенних факторів бюджетної злочинності, а саме економічні, політичні, ідеологічні, правові, організаційно-управлінські фактори, а також наявні недоліки в діяльності правоохоронної системи.

Виклад основного матеріалу. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним використанням бюджетних коштів, заподіюють значну соціально-економічну шкоду інтересам держави та суспільства, негативно впливають на авторитет та обороноздатність, економічну безпеку, забезпечення якої, згідно зі ст. 17 Конституції України, є однією з найважливіших функцій держави.

Слід зазначити, що найбільш акцентований та вагомий вплив на причини й умови кримінальних правопорушень у сфері використання бюджетних коштів мають *економічні фактори*, оскільки являють собою корисливу складову протиправної діяльності злочинця.

За даними Державної служби статистики України [3] відбулося зменшення реального ВВП у другому кварталі 2022 року на 37,2 %, а за підсумками року – на 29,2 % [4].

Водночас в умовах воєнного стану та складної економічної ситуації в Україні було вжито заходи щодо переорієнтування бюджету на військові цілі та здійснення найнеобхідніших соціальних, гуманітарних видатків, спрямованих на підтримку життєдіяльності населення. Також бюджетні видатки були спрямовані на підтримання внутрішньо переміщених осіб, забезпечення роботи критичної інфраструктури, а також на забезпечення потреб органів сектору безпеки й оборони.

Вищевказане свідчить про посилення диспропорції економічного розвитку, розриву між економічними потребами й економічними можливостями, що не може не вплинути на злочинність у бюджетній сфері.

Крім того, згідно з даними системи Ukraine Support Tracker, яка відстежує масштаби міжнародної допомоги, донорами Укра-

їни стали 40 країн, які від початку війни виділили понад 113 млрд євро, половину з яких складає саме фінансова допомога [5]. Відсутність належного контролю за фінансами, на нашу думку, стимулює не тільки розкрадання вказаних коштів, а й може активізувати транснаціональні злочинні схеми.

Важливе значення у структурі економічних чинників, що зумовлюють розкрадання та незаконне використання бюджетних коштів, зокрема у Збройних Силах України (далі – ЗСУ), має незадовільне грошове забезпечення військовослужбовців та недостатній їхній соціальний захист [6, с. 83]. Як відзначається у спеціальних дослідженнях, за показниками абсолютних витрат на утримання одного військовослужбовця ЗСУ посідають одне з останніх місць у Європі за рівнем оплати праці військовослужбовців як рядового, так і начальницького складу, їхнього житлового, медичного, санаторно-курортного, пенсійного та іншого забезпечення [7].

В умовах особливого правового режиму воєнного стану в Україні рівень оплати праці військовослужбовців покращився, але з урахуванням того, що такі заходи, очевидно, мають тимчасовий характер, про системний позитивний вплив на запобігання незаконному використанню бюджетних коштів говорити, на нашу думку, передчасно.

До *політичних факторів* економічної злочинності належать такі явища, які стосуються сфери розробки та реалізації економічної політики держави, що впливають на детермінацію такого виду злочинної поведінки [8, с. 187–188]. Вони виражаються у конкуренції чи навіть протистоянні політичних сил, дисбалансі різних гілок влади, політичній нестабільності, невдалих реформах тощо.

У контексті запобігання незаконному використанню бюджетних коштів у ЗСУ вітчизняний учений О. М. Олійник аналізує саме *воєнно-політичні* чинники, які пов'язані з прорахунками у воєнній політиці щодо запобігання воєнним конфліктам, забезпеченні обороноздатності держави. Серед недоліків воєнної політики дослідник називає стратегічні прорахунки щодо оцінки воєнно-політичної обстановки у світі, недостатнього врахування воєнно-політичних викликів національним інтересам, ризиків

та загроз застосування військової сили з боку однієї із сторін воєнно-політичних відносин [6, с. 72].

Варто погодитися з думкою вказаного автора, оскільки стратегічні прорахунки щодо оцінок тенденцій і умов розвитку поточної воєнно-політичної обстановки у світі, прогнозування її змін у коротко- та середньостроковій перспективі насамперед полягають у тому, що збройна агресія, в результаті якої може виникнути локальна або регіональна війна проти України, визнавалася малоймовірною [9].

Слід зазначити, що окремі політичні фактори втратили актуальність через концентрацію влади в період воєнного стану, проте інші, на нашу думку, – навпаки посилились. Зупинка нормального політичного життя на невизначений строк може призвести до стагнації та занепаду політичної культури у суспільстві, що матиме негативні наслідки в майбутньому.

Значний вплив на зміни у стані, структурі та динаміці зазначених кримінальних правопорушень здійснюють *ідеологічні фактори*, які впливають на соціальну, економічну, політичну, духовну сфери суспільства. Держава повинна застосовувати всі сили й засоби для виховання духовності народу, що стосується отримання повноцінної освіти та професії, прищеплення загальної культури, моральних цінностей, всього того, що робить людину повноправним членом суспільства [1, с. 96].

Також спостерігається деформація духовно-моральної сфери суспільства, пов'язана з падінням престижу чесної праці, поширенням серед населення уявлення про можливість легкого досягнення благополуччя [10, с. 9]. Цю тенденцію підживлює брак соціальної справедливості в нашому суспільстві, нездоровий моральний клімат, правовий нігілізм, недоліки виховання.

Професійна деформація у системі органів державної влади, правоохоронних органів зумовлює перевагу звітування про розв'язання проблем над реальною роботою над їх розв'язанням.

Яскравою ілюстрацією цього є забезпечення військовослужбовців житлом шляхом переобладнання колишніх казарм під гуртожитки, в яких планується розташовувати сім'ї військовослужбовців. Для реалізації вказаних планів здійснювали спроби

внести відповідні зміни до ст. 127 Житлового кодексу України, відповідно до яких передбачалось надання спеціально пристосованим казармам статусу гуртожитків [11].

Тенденції ідеологічного характеру, у тому числі негативні, формуються десятиліттями і мають потужну інерцію, ті чи інші зміни будуть залежати від військово-політичної обстановки по закінченні воєнних дій у державі, прогнозування чого не є темою обговорення в цій статті.

Серед *правових факторів* злочинності у бюджетній сфері виділяють недосконалість та суперечливість нормативно-правових актів, що становлять бюджетне законодавство, відсутність системного підходу до правового регулювання діяльності контролюючих та правоохоронних органів на цьому напрямі, а також відсутність чіткого переліку діянь, які слід вважати нецільовим використанням бюджетних коштів [12].

Із введенням на території України воєнного стану законодавство зазнало певних змін, які здебільшого стосувалися посилення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки, проти власності, пов'язані з кіберзлочинністю. Змін зазнали й інші статті Кримінального кодексу України.

Питання щодо посилення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері службової та господарської діяльності, пов'язані з використанням бюджетних коштів, залишилися поза увагою законодавця.

Незважаючи на домінуюче значення бюджетної сфери для економічної безпеки та першочерговість її захисту від зловживань, на нормативному рівні залишається нерозробленою Концепція реалізації державної політики щодо запобігання злочинам у бюджетній сфері [8, с. 64].

Проте в контексті реформування національного законодавства в сучасних умовах, на нашу думку, спостерігається колізія. З одного боку, рецептом зменшення коруптованості та зловживань з боку державних чиновників вважають обмеження їх дозвільних і контролюючих функцій та можливості свавільного втручання в економічну діяльність суб'єктів господарювання [13, с. 6]. З іншого боку, у період воєнного стану неможливо за-

безпечити одночасно демократичні механізми саморегуляції з мобілізаційним типом економіки.

Умови воєнного стану створюють додаткові ризики в *організаційно-управлінській сфері* діяльності держави, такі як низький рівень фінансової та управлінської дисципліни; відсутність належного державного контролю за відшкодуванням податку на додану вартість; низька ефективність контролю за достовірністю обрахунку підрядними організаціями вартості або обсягів виконання ремонтно-будівельних робіт; неврахування при затвердженні кошторисів наявності дебіторської заборгованості установ, що утримуються за рахунок коштів державного бюджету [14, с. 9–10].

Недосконалий механізм формування бюджету містить недоліки і прорахунки бюджетного планування показників кошторису на наступний фінансовий рік, що не дозволяє забезпечити виконання ЗСУ поставлених перед ними завдань. За загальним правилом бюджет ЗСУ має формуватися, зважаючи на забезпечення необхідного рівня обороноздатності та безпеки держави. Водночас за роки незалежності мало місце фінансування ЗСУ, зважаючи на наявні ресурси державного бюджету, а не реальний рівень воєнних загроз [15].

Недаремно провідне місце у системі організаційно-управлінських факторів належить корупції.

Бойко А. М. зазначає, що корупції, у тому числі у ЗСУ, сприяє низка обставин, зокрема: швидка та невпорядкована зміна системи соціального управління, що призвела до заміни системи патронату і привілеїв на відверто грошову корупцію; стрімкий перехід у нашій державі до нової економічної системи, який не був підкріплений адекватною зміною відповідних соціально-економічних, правових і соціально-контрольних інститутів; відсутність належного соціального контролю за управлінням державними матеріальними та фінансовими ресурсами; домінування корпоративно-бюрократичних груп, включаючи воєнну сферу, у вирішенні багатьох економічних і політичних питань; слабкість інститутів громадянського суспільства; некорінення демократичних політичних цінностей; вакуум моральних цінностей, властивих демократичному суспільству [16].

Родові проблеми організаційно-управлінської сфери нашої держави продовжують мати місце, зокрема значний суспільний резонанс викликало підписання Міністерством оборони України угоди на послуги з організації харчування у 2023 році військових частин, які дислоковані у тилкових регіонах, з перевищенням цін на продукти харчування у 2–3 рази [17].

Воєнний стан несе в собі нові ризики, які полягають у зниженні компетентності посадових осіб органів влади, якості підбору кадрів на посади розпорядників бюджетних коштів різних рівнів.

Діяльність *правоохоронної системи* безпосередньо впливає на стан злочинності, пов'язаної з незаконним використанням бюджетних коштів.

В умовах війни значно зросло навантаження на правоохоронні органи. Через триваючі бойові дії територіальні підрозділи правоохоронних органів вимушені працювати віддалено, що ускладнює їх координацію і взаємодію між собою та з іншими контролюючими органами щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії.

Висновки. Отже, злочинні прояви у сфері використання бюджетних коштів заподіюють значну соціально-економічну шкоду інтересам держави та суспільства, підривають авторитет органів влади та обороноздатність нашої держави, унеможливають здійснення інших її життєво важливих функцій.

При аналізі детермінант під час правового режиму воєнного стану особливу увагу слід приділити насамперед незаконному використанню бюджетних коштів у сфері безпеки та оборони з урахуванням її особливостей, оскільки вона є закритою в силу захищеності реальних видатків на безпеку та оборону і є державною таємницею.

Також слід звернути увагу на відновлення тих секторів економіки України, які найбільше постраждали від бойових дій: об'єкти критичної інфраструктури, паливно-енергетичний комплекс тощо.

Зусилля держави щодо забезпечення економічної безпеки в бюджетній сфері повинні мати продуманий, комплексний характер на основі розробленої Концепції реалізації державної політики щодо запобігання кримінальним правопорушенням,

пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів, з урахуванням реалій сьогодення.

Позитивна чи негативна динаміка й розвиток детермінант досліджуваної злочинності під час воєнного стану безпосередньо пов'язана з тим, у яких умовах держава та суспільство з нього вийде. На наше переконання, саме це має вирішальне значення.

Список використаних джерел

1. Медицький І. Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави : монографія. Івано-Франківськ, 2007. 222 с.

2. Ronald V Clarke. Opportunity makes the thief. Really? So what? URL: <https://crimesciencejournal.biomedcentral.com/counter/pdf/10.1186/2193-7680-1-3.pdf> (дата звернення: 17.11.2023).

3. Основні соціально-економічні показники України за січень 2022 року (інфографіка) : бюлетень Державної служби статистики України. URL: https://csrv2.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2022/o_soc_ek_Ukr/01_2022_u.pdf (дата звернення: 17.11.2023).

4. Мінекономіки: ВВП за підсумком 2022 року впав на 29,2 %. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b30e854d-b47d-4806-82ac-bb6daa87fa51&title=Minekonomiki> (дата звернення: 17.11.2023).

5. Міжнародна допомога Україні перевищила 113 млрд євро. URL: <https://minre.gov.ua/2023/01/17/mizhnarodna-dopomoga-ukrayini-perevyshhyla-113-mlrd-yevro/> (дата звернення: 17.11.2023).

6. Олійник О. М. Запобігання незаконному використанню бюджетних коштів у Збройних Силах України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2015. 206 с.

7. Прудов Ю. О. Фінансово-правові засади соціальних гарантій військовослужбовців в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.

8. Сосков Р. М. Кримінологічна характеристика та запобігання органами прокуратури злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпро, 2019. 202 с.

9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» : Указ Президента України від 08.06.2012 р. № 390/2012. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/390/2012/paran12#n12> (дата звернення: 17.11.2023).

10. Давиденко Л. М. Незаконне підприємництво: кримінологічне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2004. 20 с.

11. У Азарова «покращатъ» соціальний захист військовослужбовців перейменуванням казарм у гуртожитки. URL: <https://tyzhden.ua/uzarova-pokrashchat-sotsialnyj-zakhyst-vijskovosluzhbovtsiv-perejmenuvanniam-kazarm-u-hurtozhytku/> (дата звернення: 17.11.2023).

12. Гетманець О. П. Напрямки вдосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетного контролю. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2009. № 841. Вип. 1 (5). С. 146–150.

13. Бандурка О. М. Чинники, що впливають на стан злочинності у сфері економіки. Шлях України до економічної безпеки : матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16–17 квіт. 2007 р.). Харків : ХНУВС, 2004. С. 3.

14. Руфанова В. М. Кримінологічна характеристика та запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

15. Бойко В. О. Перехід до раціонального розподілу оборонних ресурсів при оборонному плануванні, орієнтованому на спроможності / В. О. Бойко, Р. В. Бойко, С. І. Васюхно та ін. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень*. Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. 2014. № 1. С. 116–119.

16. Бойко А. М. Корупція як один із чинників сучасної економічної злочинності в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2008. № 1. С. 28–33.

17. Міноборони купувало харчі для військових за цінами, втричі вищими від роздрібних – ЗМІ. URL: <https://glavcom.ua/country/incidents/minoboroni-kupuvalo-kharchi-dlja-vijskovikh-za-tsinami-vtrichivishchimi-vid-rozdribnikh-zmi-903437.html> (дата звернення: 17.11.2023).

Petrenko S.,

Post graduate of the Department of Criminal,
Criminal and Executive Law and Criminology,
Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0009-0009-6945-4485

INFLUENCE OF THE MARTIAL LAW ON THE CAUSES AND CONDITIONS OF COMMITMENT OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO ILLEGAL USE OF BUDGET FUNDS

The article addresses to the factors that affect crime. Attention is drawn to the determinants of crime in the budgetary sphere.

The organization of an effective crime prevention system in the field of illegal use of budget funds was and is one of the most pressing social problems of our country.

A large number of different criminological studies were devoted to the study of the determinants of budget crime, on the basis of which the state developed practical measures.

At the same time, the level of this type of crime does not decrease. Vice versa, as the statistical data of law enforcement agencies evidenced, numerous publications in mass media and investigations by journalists, the problem exists and remains relevant.

A new challenge for the law enforcement system, the state in general, was the beginning of the active phase of russia's war against Ukraine and since the introduction of the legal regime of martial law.

In this regard, budget crime also underwent changes, creating new forms and means of committing it.

This, in turn, requires a study of the influence of martial law on the determinants of committing criminal offenses related to the illegal use of budget funds.

Key words: *martial law, budget funds, crime, determinants, criminogenic factors, budget crimes, illegal use of budget funds.*

References

1. Medytskyi, I. B. (2007), The influence of social factors on crime in the conditions of the formation of an independent Ukrainian state : monograph, Ivano-Frankivsk.

2. Ronald, V. C. Opportunity makes the thief. Really? So what?, available at: <https://crimesciencejournal.biomedcentral.com/counter/pdf/10.1186/2193-7680-1-3.pdf> (accessed at 17 November 2023).

3. The main socio-economic indicators of Ukraine for January 2022 (infographics), Bulletin of the State Statistics Service of Ukraine, available at: https://csrv2.ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2022/o_soc_ek_Ukr/01_2022_u.pdf (accessed at 17 November 2023).

4. Ministry of Economy: GDP fell by 29.2 % at the end of 2022, available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b30e854d-b47d-4806-82ac-bb6daa87fa51&title=Minekonomiki> (accessed at 17 November 2023).

5. International aid to Ukraine exceeded 113 billion euros, available at: <https://minre.gov.ua/2023/01/17/mizhnarodna-dopomoga-ukrayini-perevyshhyla-113-mlrd-yevro/> (accessed at 17 November 2023).

6. Oliinyk, O. M. (2015), Prevention of illegal use of budget funds in the Armed Forces of Ukraine : PhD in Law Thesis, Kharkiv.

7. Prudov, Yu. O. (2007), Financial and legal principles of social guarantees of military personnel in Ukraine : PhD in Law Thesis, Kyiv.

8. Soskov, R. M. (2019), Criminological characteristics and prevention by the prosecutor's office of crimes related to the illegal use of budget funds : PhD in Law Thesis, Dnipro.

9. Ukraine (2012), *On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated June 8, 2012 "On the New Edition of the Military Doctrine of Ukraine"*: Decree of the President of Ukraine dated

08 June 2012 № 390/2012, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/390/2012/paran12#n12>. (accessed at 17 November 2023).

10. Davydenko, L. M. (2004), *Illegal entrepreneurship: a criminological study*: PhD in Law Thesis, Kharkiv.

11. Social protection of Azarov will “improve” according servicemen by renaming barracks to dormitories, available at: <https://tyzhden.ua/u-azarova-pokrashchat-sotsialnyj-zakhyst-vijskovosluzhbovtiv-perejmenuvanniam-kazarm-u-hurtozhytky/> (accessed at 17 November 2023).

12. Hetmanets, O. P. (2009), "Directions for improving regulatory and legal provision of budget control", *Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: Law*, No. 841, Issue 1 (5), pp. 146–150.

13. Bandurka, O. M. (2004), "Factors affecting the state of crime in the economy", *Ukraine's path to economic security: materials of the scientific-practical conference* (Kharkiv, 16–17 April 2007), Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, p. 3.

14. Rufanova, V. M. (2011), *Criminological characteristics and prevention by internal affairs bodies of crimes related to the illegal use of budget funds*: PhD in Law Thesis, Dnipro.

15. Boiko, V. O. (2014), "Transition to a rational allocation of defense resources in capability-oriented defense planning", *Scientific works collection of the Military Strategist and Experiment Center*, National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovskiy, No. 1, pp. 116–119.

16. Boiko, A. M. (2008), "Corruption as one of the factors of modern economic crime in Ukraine", *Bulletin of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*, No. 1, pp. 28–33.

17. The Ministry of Defense bought food for the military at prices three times higher than retail prices, available at: <https://glavcom.ua/country/incidents/minoboroni-kupuvalo-kharchi-dlja-vijskovikh-za-tsinami-vtrichi-vishchimi-vid-rozdribnikh-zmi-903437.html> (accessed at 17 November 2023).